

maar eerder iets dat hun bestaan als compositie spannend houdt. Hun vertrouwen in de toekomst is geen intellectuele constructie – het intellect is de plaats bij

uitstek voor onzekerheid en wantrouwen – maar een vitaal gegeven. Ik benijd hen om die gave, maar ik herken ook mijzelf in hen, mijn verleden en mijn toekomst.

Prof. dr. J. P. Versteeg is hoogleraar Nieuwe Testament aan de Theologische Hogeschool te Apeldoorn.

Naar welke toekomst onderweg?

Bij de vraag die de redactie me voorlegde welk toekomstbeeld ik voor mezelf zie, zie ik – misschien als theoloog? – niet allereerst vooruit, maar terug. Het toekomstbeeld dat ik voor ogen wil houden vind ik al in de geschiedenis van de uitstorting van de Geest op het pinksterfeest in Jeruzalem, beschreven in Handelingen 2.

Hier wordt het beeld getekend van de nieuwtestamentische gemeente als een samenleving waarin enerzijds voor de enkeling plaats is en waarin anderzijds die enkeling er ten dienste van de gemeenschap is. Daardoor wordt enerzijds de gemeenschap ervoor bewaard een massa te worden en anderzijds de enkeling een individualist te worden. De twee tekenen die de komst van de Geest vergezelden wijzen in die richting. Het eerste teken is dat van de ene windvlaag die het hele huis vervulde, het tweede dat van de vele

tongen als van vuur die zich verdeelden, zodat het vuur zich op ieder van de aanwezigen zette. Het eerste teken spreekt van de gemeenschap en het tweede van de verscheidenheid.

Om met het laatste te beginnen. Dat de tongen als van vuur zich verdeelden, zodat het vuur zich zette op ieder, geeft aan, dat de Geest beslag legde op ieder. Het waren totaal verschillende mensen die bijeen waren, toen de Geest kwam. Allemaal hadden ze iets eigens. Dat de Geest aan niemand voorbijging, betekent, dat de Geest het eigene van ieder niet uitdoofde, maar juist deed opvlammen. De Geest verbond wel aan anderen, maar perste niet in het harnas van anderen. Het duidelijkst komt deze lijn in Handelingen 2 uit, wanneer in de toespraak van Petrus het pinksterfeest getekend wordt als de vervulling van de profetie van Joël. Petrus zei, dat nu de profetie van de uit-

storting van de Geest op alle vlees in vervulling ging (Hand, 2:17). Zonen en dochters kwamen tot profeteren. Jongelingen ontvingen gezichten, zoals ouden dromen droomden. Zelfs op slaven en slavinnen werd de Geest uitgestort, zodat zij gingen profeteren. Alle verschillen in leeftijd, geslacht en sociale positie konden geen belemmering meer vormen voor het functioneren binnen de gemeente.

Kort daarop werd ingezien, dat ook de heidenen tot de gemeente mochten behoren en ten volle in de gemeente mochten functioneren. De heidenzending was voor de oudste gemeente niets anders dan de consequentie van de uitstorting van de Geest op alle vlees.

Wij kunnen ons nauwelijks meer indenken wat dat in de tijd van de oudste gemeente betekend heeft. De jongere die tot zijn dertigste jaar niets in te brengen had telde volop mee. De vrouw die een tweederangpositie had telde volop mee. De slaaf op wie alleen maar werd neergezien telde volop mee. De heiden die overal buiten stond telde volop mee. Daardoor werd alles op z'n kop gezet.

Zoals het teken van de vele tongen als van vuur doet uitkomen, dat de Geest beslag legde op ieder, zo doet het teken van de ene windvlaag uitkomen, dat de Geest op ieder beslag legde binnen de gemeenschap van allen. Ieder was voor de Geest belangrijk, maar ieder was dat ten dienste van alle anderen. Met zijn belangstelling voor ieder afzonderlijk had de Geest de gemeenschap van allen op het oog.

De gemeenschap die de Geest in de gemeente tot stand bracht kreeg ook heel concreet gestalte. Heel Handelingen 2 loopt erop uit, dat allen die tot het geloof gekomen waren alles gemeenschappelijk hadden. Telkens waren er die hun bezittingen en have verkochten en ze uitdeelden aan allen die er behoefte aan hadden. Even verder – in Hand. 4:32 – wordt gezegd dat alle gelovigen in die oudste ge-

meente één van hart en ziel waren. Niet één zei, dat iets van wat hij bezat zijn persoonlijk eigendom was.

De macht van de Geest was in die oudste gemeente zo sterk, dat de macht van de hebzucht daardoor gebroken werd. In die gemeente kwam een waarachtige gemeenschap tot stand waardoor alle gelovigen met alles wat ze waren en hadden opstonden voor elkaar.

Wat God met de wereld bedoelt is niets anders dan wat Hij met de gemeente bedoelt. Daarom zijn de twee lijnen die we in Handelingen 2 tegenkomen – de lijn van de enkeling, gesymboliseerd in het teken van de vele tongen als van vuur en de lijn van de gemeenschap, gesymboliseerd in het teken van de ene windvlaag – ook de lijnen die we in de wereldgeschiedenis weer tegenkomen. In onze dagen zien we daarbij zelfs een toespitsing.

Handelingen 2 zegt ons, dat er in de gemeente een plaats moet zijn voor ieder naast een ander. Ook in de wereldgeschiedenis zien we – als teken van hoop – een verzet tegen allerlei vormen van onderdrukking. Dat spitst zich in onze dagen toe en in de toekomst zullen we steeds duidelijker zien, dat tal van mensen, groepen en volken hun plaats naast andere mensen, groepen en volken zullen ontvangen. Aan een overheersende plaats van bijv. blanken over zwarten en van mannen over vrouwen zal vroeg of laat een eind komen. Dat is de lijn van de enkeling uit Handelingen 2.

Handelingen 2 spreekt ons ook over de gemeenschap binnen de gemeente die concreet werd in het delen met elkaar van alles wat men bezat. Ook in de wereldgeschiedenis zien we – opnieuw als teken van hoop – deze tendens en niet minder is daarbij in onze dagen een toespitsing te onderkennen. Steeds duidelijker wordt gezien, dat de kloof tussen rijken en armen zo niet kan blijven bestaan. Een voortgaan op deze manier betekent een aansturen op de ondergang van de wereld. We zullen

vroeg of laat, vrijwillig of gedwongen door oorlog en geweld komen tot een rechtvaardiger verdeling van de gaven van deze wereld. Dat is de lijn van de gemeenschap uit Handelingen 2.

De moeilijkheid is nu – en daarin ligt wat kan benauwen – dat men die twee lijnen niet bij elkaar kan brengen. De enkeling die na veel strijd zijn rechten krijgt gaat die rechten meteen verdedigen tegenover anderen. Daardoor moet hij zich tegenover anderen afzetten en wordt hij individualist. We zien het levensgroot voor ons in het kapitalistisch systeem. Aan de andere kant wordt de gemeenschap die na veel strijd tot een rechtvaardiger verdeling van het bezit komt als doel in zichzelf gezien. De enkeling wordt totaal ondergeschikt gemaakt aan de gemeenschap.

Daardoor wordt de gemeenschap tot massa. We hebben het levensgroot voor ons gezien in het nationaal-socialistisch systeem en we zien het nu nog levensgroot voor ons in het communistisch systeem.

Het kapitalistisch en het communistisch systeem zijn beide karikaturen van de lijnen die we in Handelingen 2 tegenkomen, omdat ze beide – zij het op een eigen wijze – de twee lijnen die bij elkaar horen uit elkaar halen.

Waar ik voor de toekomst naar uitzie is een gemeente die het geheim kent van de verbinding van de lijnen van de enkeling en van de gemeenschap, d.w.z. een gemeente die staat op het niveau van Handelingen 2. Waar ik voor de toekomst niet minder naar uitzie is dat die gemeente daarin dienstbaar is aan de wereld, zodat ook de maatschappelijke structuren de verbinding van de lijn van de enkeling van de gemeenschap doen uitkomen. Zolang de Geest er is – en Hij is toegezegd voor altijd – is er hoop voor de gemeente en voor de wereld!

